

Nr 21

Försvarsutskottets betänkande med anledning av motion om förbättring av befälsläget inom försvaret.

I motionen 1972:959 av herr Oskarson (m) har hemställts att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå att möjligheterna att förbättra befälsläget på utbildningssidan inom försvaret prövas i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från överbefälhavaren.

Motionen

Motionären framhåller att bristen på befäl är den främsta anledningen till att värnpliktsutbildningen inte i alla avseenden ger fullgott resultat. Han hävdar att snabba åtgärder är nödvändiga och anser att det bör vara möjligt att på ett mer systematiskt sätt än hittills utnyttja det värnpliktiga befälets kapacitet i utbildningsarbetet.

En framkomlig väg att avhjälpa den rådande bristen på utbildningsbefäl är enligt motionen att låta ett antal befälsutbildade värnpliktiga, som anses lämpliga och frivilligt ansöker om detta, efter grundutbildningen fortsätta sin militärtjänst som värnpliktslärare. De skulle, eventuellt efter en kort kompletterande utbildning med tyngdpunkt på pedagogik och psykologisk människobehandling, under ett eller ett par år kunna tjänstgöra som utbildningsbefäl för nästa rekrytomgång.

Ett system av antytt slag skulle enligt motionen erbjuda flera fördelar utöver att tillföra värnpliktsutbildningen ett antal utbildningsbefäl. Man skulle ännu fastare knyta samman det civila samhället med den militära verksamheten och därigenom öka förståelsen för försvaret. De värnpliktigas kunskaper och erfarenheter skulle direkt kunna föras över till den nya åldersklassen, vilket kunde skapa kontakt mellan äldre och yngre årgångar av värnpliktiga. Vidare skulle systemet medföra att ett antal arbetstillfällen skapas. En rätt upplagd utbildning till värnpliktslärare och ett par års tjänstgöring som sådan kunde vara ett värdefullt led i en fortsatt utbildning t. ex. till lärare i det civila samhället eller till arbetsledande befattning i näringsliv och samhälle.

Remissyttrandet

Överbefälhavaren anser att befälsbristen inom krigsmakten är ett stort problem. I första hand är bristen påtaglig inom värnpliktsutbildningen där den orsakat att de avsedda utbildningsmålen inte helt har kunnat uppnås under de senaste åren. Mot den bakgrunden betecknar överbefälhavaren motionärens förslag som angeläget.

Överbefälhavaren vill emellertid framhålla att frivillig anställning av reserv- och värnpliktigt befäl redan nu äger rum, främst för att i viss utsträckning täcka bortfallet av aktivt befäl under semesterperioder. Möjligheterna till sådan frivillig anställning har hittills begränsats av brist på medel. Inom den ekonomiska ram som fr. o. m. budgetåret 1972/73 kommer att gälla för krigsmakten blir utrymmet för frivillig anställning ännu mindre.

Härtill kommer att utbildningsverksamheten fr. o. m. 1972/73 skall minska. Försök med förkortad grundutbildning inleds och begränsningar av repetitionsutbildningens omfattning blir nödvändiga. Härigenom kommer belastningen på den aktiva befälskadern att minska.

Vidare kommer värnpliktsutbildningen efter hand att tillföras ökade befälsresurser. Så sker till följd av pensionsåldershöjningen och den omfördelning av befäl från stabs- och förvaltningsverksamhet till utbildningsverksamhet som kommer att genomföras under programplanepreioden.

Innan den av motionären föreslagna prövningen av möjligheterna att förbättra befälsläget inom värnpliktsutbildningen kommer till stånd bör enligt överbefälhavaren avvaktas konsekvenserna av nämnda ändrade förutsättningar.

Utskottet

Ett system av det slag som har skisserats i motionen synes ha flera fördelar och vara värt att pröva om brist på aktivt befäl medför att värnpliktsutbildningen inte blir tillräckligt effektiv. Det skulle också kunna komma i fråga att tillämpa systemet i ett läge då tillgången på aktivt befäl och reservbefäl hindrar en önskvärd forcering av värnpliktsutbildningen.

Liksom överbefälhavaren anser dock utskottet att en närmare prövning av systemet inte bör ske så länge effekterna av den minskade utbildningsverksamheten m. m. inte kan överblickas. Motionen bör därför inte bifallas.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1972:959.

Stockholm den 31 oktober 1972

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustavsson i Eskilstuna (s), Gustafsson i Stenkyrka (c), Enskog (fp), Gustavsson i Ängelholm (s), Häll (s), Brännström (s), Pettersson i Lund (s), Gustavsson i Nässjö (s), Gernandt (c), Karl Bengtsson i Varberg (fp), Akerfeldt (c) och Björck i Nässjö (m).